

ارائه الگوی اجرای دوره‌های آموزش بدو ورود در راستای پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان دانشکده دندانپزشکی واحد علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تهران

فرشته محمودی^۱، علی مهدیزاده اشرفی^۲

چکیده

هدف مقاله حاضر، ارائه الگوی اجرای دوره‌های آموزش بدو ورود در راستای پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی می باشد. این تحقیق از نظر هدف یک تحقیق کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها از نوع توصیفی- پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش حاضر، کلیه مدیران و کارشناسان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی که در فرآیند آموزش بدو خدمت دانشجویان این دانشگاه دخیل می باشند به تعداد ۱۲۱ نفر می باشد. ابزار سنجش، پرسشنامه محقق ساخته ۵۲ سوالی بوده که به تفکیک، ابعاد تحقیق را مورد پرسش قرار داده است. به منظور سنجش روایی پرسشنامه تحقیق از روش اعتبار قضاوتی استفاده شده که در آن پرسشنامه اولیه بین تعدادی از صاحب نظران و متخصصان از جمله اساتید راهنما و مشاور توزیع و طی چند مرحله نظرات اصلاحی آنان در پرسشنامه اعمال گردید به نحوی که پرسشنامه نهایی حاصل اجماع نظر این متخصصین بوده است. در بحث پایایی تعداد ۳۰ پرسشنامه به تصادف بین نمونه‌های آماری توزیع و آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۴ محاسبه گردید. جهت آزمون فرضیه‌های تحقیق از آزمون معادلات ساختاری و تحلیل رگرسیون استفاده شده است. نتایج این تحقیق نشان می دهد اجرای دوره‌های آموزش بدو ورود بر پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیرگذار بوده و همچنین اجرای موثر و مطلوب دوره آموزشی بر پیشگیری از افت تحصیلی در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیرگذار است.

کلید واژه‌ها: آموزش، آموزش بدو ورود، افت تحصیلی.

پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۹/۲۳

دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۵/۵

۱- دانشجوی دکتری گروه مدیریت دولتی، واحد فیروزکوه، دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزکوه، ایران

fereshteh.mahmoody@gmail.com

۲- استادیار گروه مدیریت دولتی، واحد فیروزکوه، دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزکوه، ایران (نویسنده مسئول)

mehdizadeh297@yahoo.com

مقدمه

تحولات سریع تکنولوژی و افزایش حجم سرمایه‌گذاری در تولید کالا و خدمات و به تبع آن، رشد سریع اقتصادی به ویژه در اواسط قرن بیستم، گسترش دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی، افزایش رشته‌های دانشگاهی و افزایش چشمگیر جمعیت دانشجویی را در کشورهای توسعه‌یافته به دنبال داشت. به طوری که جمعیت دانشجویی جهان از ۲۸ میلیون نفر در سال ۲۰۱۷ به ۱۸۸,۱۶ میلیون نفر در سال ۲۰۱۷ بالغ شد. یکی از شاخص‌های توسعه‌ی انسانی دسترسی مردم به آموزش، اعم از آموزش عمومی و آموزش عالی است. دسترسی به آموزش عالی با شاخص‌های مختلفی سنجیده می‌شود. از جمله‌ی این شاخص‌ها ضریب پوشش تحصیلی در کل جمعیت و در جمعیت ۱۸-۲۴ ساله است. این ضرایب نشان می‌دهند که در هر یکصد نفر جمعیت چند نفر به آموزش عالی دسترسی دارند. طبق گزارش یونسکو در سال ۱۳۹۷ ضریب پوشش تحصیلی در کل جمعیت ایران ۰,۸ درصد و در جمعیت ۱۸-۲۴ ساله ۹,۱ درصد بوده است. در سال ۱۳۹۶ این ضرایب به ترتیب به ۲ و ۱۴,۷ درصد و در سال ۱۳۹۴ به ۱۵,۳ و ۲۹/۵ درصد تغییر یافته است. طبق گزارش یونسکو در سال ۱۹۹۵ ضرایب فوق برای کانادا به ترتیب ۶ و ۹۸/۸ و برای آمریکا ۵/۳ و ۷۶/۲ بوده است. در دهه‌ی ۲۰۱۴ متوسط ضریب پوشش تحصیلی برای جمعیت ۱۸-۲۴ ساله در کشورهای توسعه‌یافته ۵۴ درصد بوده است. شاخص دیگری که برای بیان دسترسی به آموزش عالی مورد استفاده قرار می‌گیرد شاخص تعداد دانشجو در یکصد هزار نفر جمعیت است. فراستخواه و همکاران در گزارشی با استفاده از آمار یونسکو این شاخص را برای ۳۱ کشور مقایسه کرده‌اند. این گزارش نشان می‌دهد که در سال ۱۹۹۵ این شاخص برای ایران ۱۵۳۳ و برای متوسط ۳۱ کشور ۳۲۲۸ بوده است (ابراهیم زاده و همکاران، ۱۳۹۴).

از طرف دیگر، آموزش و بهسازی منابع انسانی اقدامی راهبردی است که در سطح فردی باعث ارزشمندی فرد و در سطح سازمانی باعث بهبود و توسعه سازمان و در سطح ملی و حتی فرا ملی منجر به افزایش بهره‌وری و نتایج مرتبط بعدی می‌شود. لذا می‌توان گفت یکی از اقدامات زیر بنایی که باعث کارآمدی سازمان می‌شود ایجاد یا در اختیار گرفتن و توسعه پیوسته سرمایه انسانی از طریق آموزش و بهسازی آن است. سازمان‌ها برای ارائه خدمات و کسب نتایج مطلوب، گریزی از حفظ و پرورش نیروی انسانی ندارند. باید در نظر داشت که توسعه و تحول سازمان‌ها جدا از حمایت‌های آموزشی نیست و آموزش به عنوان یک وسیله پیشرفت، پاسخ

گوی نیازهای سازمان‌ها است. آموزش علاوه بر رشد و بالندگی، گذرگاهی برای انتقال تجارب و معلومات فنی، تخصصی و تعلیم مهارت‌های لازم برای اجرای صحیح وظایف و مسؤلیت‌ها است (بابا رضا، ۱۳۹۴).

بدون تردید مهم‌ترین هدف آموزش‌های سازمانی، ایجاد تغییرات در عملکرد دانشجویان به نحوی است که موجب ارتقای سطح کیفی و کمی محصولات یا خدمات سازمان گردد. زمانی که نتایج آموزش‌های سازمان بر اساس هدف مذکور سنجیده شود، اثربخشی آموزش مورد توجه قرار گرفته است (قهرمانی، ۱۳۹۲). به عبارت دیگر، سؤالی که پیش روی مؤسسات قرار می‌گیرد آن است که تلاش‌ها و فعالیت‌هایی که با هدف توسعه منابع انسانی از طریق آموزش انجام می‌شود تا چه میزان به بهبود عملکرد سازمان منجر می‌شود. این سؤال موجب گردید سازمان‌ها به ابزاری جهت اندازه‌گیری میزان اثربخشی آموزش بیاورند. آن‌چه در نظام آموزش سازمان‌ها باید مورد تأکید قرار گیرد نتایج حاصل از آموزش است، نه صرفاً انجام آموزش و یا آمار ساعات آموزشی، در این صورت ممکن است آموزش از نظر نفر ساعت ده سال و به صورت کمی رقم بالایی را نشان دهد در حالی که از نظر محتوایی و تحقق اهداف تقریباً بی‌اثر باشد و همبستگی بین آموزش و توسعه دانشجویان چندان محسوس نباشد.

در حال حاضر بسیاری از سازمان‌ها صرف نظر از نوع و میزان تحصیلات رسمی دانشجویان خود و با توجه به پویایی موجود در علوم و هم‌چنین نیازمندی‌های شغلی، دوره‌های آموزشی متنوع و مداومی را برای آن‌ها تدارک می‌بینند (ساکی، ۱۳۹۴). سرمایه‌گذاری در آموزش دانشجویان روندی افزایشی داشته و سازمان‌ها به طور روزافزون بر گسترش فعالیت‌های آموزشی و فراهم‌سازی فرصت‌های یادگیری برای کلیه دانشجویان در سطوح متفاوت سازمانی تأکید ورزیده‌اند، و هم‌زمان با افزایش توجه به آموزش انتظارات و توقعات نیز از آن ارتقاء یافته است. اگر در گذشته برگزاری دوره‌های آموزشی و شرکت دادن دانشجویان در آن‌ها اقناع‌کننده به نظر می‌رسید، امروزه از آموزش انتظار می‌رود که بتواند تغییرات رفتاری مطلوب را در دانشجویان ایجاد کند و از این رهگذر تحقق اهداف سازمانی تسهیل یابد (قهرمانی، ۱۳۹۲). تعیین دقیق اثرات و نتایج یک دوره آموزشی بر شرکت‌کنندگان و تعیین دقیق نحوه عملکرد آن‌ها در بازگشت به محل کار خود در سازمان، فرایندی است پیچیده و مشکل و گاه مبتنی بر قضاوت‌های ذهنی کسانی است که هر چند در تهیه و اجرای ظاهراً موفقیت‌آمیز یک دوره

آموزشی کوشش بسیار به عمل می‌آورند، اما کم‌تر به آثار و نتایج عملی دوره آموزشی توجه دارند (کنستانتین و دیگران، ۲۰۱۵). یکی از مسائل عمده در سازمان‌های دولتی و صنعتی و سایر سازمان‌ها، جدی نبودن دانشجویان و مدیران در امر آموزش، ارزیابی نامناسب از اثربخشی دوره‌های آموزشی و در نتیجه ارائه بازخورد مناسب از نتایج آموزش می‌باشد، و در نهایت به هنگام ضرورت پیگیری لازم معمول نمی‌گردد (ابیلی، ۱۳۹۶). در برخورد با آموزش افراد به دلیل این که ارزشیابی یک رفع تکلیف، با تحلیل کم و غیر مفید بوده است بسیاری از سازمان‌ها در ارزیابی هر یک از آموزش‌ها به عنوان یک ضرورت شکست خورده اند (کنستانتین و دیگران، ۲۰۱۵). یکی از دلایل این مشکل بی‌تجربگی آن‌ها است. در این حالت شایسته است سازمان‌ها تلاش خود را برای جذب کارشناسان مجرب ارزشیابی معطوف نمایند (پاریگر، ۱۳۸۱).

دانشگاه‌ها هر ساله دانشجویان جدیدالورود را پذیرش و دانشجویانی را نیز فارغ‌التحصیل می‌کنند، که در این چرخه مستمر توجه به کیفیت آموزشی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. از این رو، افزایش کیفیت نظام آموزشی به عنوان اثرگذارترین عامل در توسعه کشورها محسوب می‌شود.

مسائل اجتماعی جامعه پدیده‌هایی اعم از شرایط ساختاری و الگوهای کنشی-عوامل جامعه شناختی موثر- است که در مسیر تحولات اجتماعی بر سر راه توسعه یعنی بین وضعیت موجود و وضعیت مطلوب- کاهش افت تحصیلی- قرار می‌گیرند و مانع تحقق اهداف و تهدید کننده ارزش‌ها می‌شوند. این مسایل اجتماعی به عنوان پدیده‌هایی نامطلوب اذهان نخبگان و افکار عمومی را به خود مشغول می‌دارند. (عبدالهی، ۱۳۹۱: ۱۲). افت تحصیلی به معنی عدم موفقیت در تحصیل است و با معیارهای مختلفی نظیر مشروطی، تکرار درس، طولانی شدن مدت تحصیل، اخراج، انصراف و ترک تحصیل قابل بررسی می‌باشد. افت تحصیلی فراتر از یک مسأله شخصی در نظر گرفته می‌شود که می‌تواند پیامدهای اقتصادی، اجتماعی، فردی، روانی و خانوادگی متعددی را به دنبال داشته باشد. افت تحصیلی می‌تواند از نظر اقتصادی بار بزرگی را بر جامعه تحمیل کند. افت تحصیلی و به تبع آن مشروط شدن دانشجویان همواره یکی از چالش‌های عمده مراکز آموزش عالی و دانشگاه‌ها در کشور می‌باشد که می‌تواند به آسیب‌های جدی فردی و اجتماعی منجر شود. (لولویی و همکاران، ۱۳۹۵).

عوامل موثر بر افت تحصیلی، دامنه و گسترش این آسیب‌ها در دانشگاه‌ها و رشته‌های مختلف تحصیلی یکسان نمی‌باشد و تحقیقات گوناگون آمارهای متفاوتی از شیوع افت تحصیلی دانشجویان از نظر رشته، مقطع تحصیلی و مکان پژوهش نشان می‌دهند. حدود نیمی از دانشجویان بر اساس شواهد موجود، در بدو ورود به دانشگاه با افت تحصیلی روبه‌رو می‌شوند. هرچند این آمار در زیر گروه‌های علوم پزشکی تا اندازه‌ای متفاوت است. حدود ۱۲ درصد دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی و ۹ درصد دانشجویان رشته پرستاری در پژوهش‌های مشابه حداقل یک ترم طی تحصیل خود مشروط شدند. افت تحصیلی دانشجویان زیرگروه‌های علوم پزشکی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ چرا که کیفیت آموزشی دانش‌آموختگان این رشته‌ها به طور مستقیم با کیفیت خدماتی ارتباط دارد که این گروه از افراد در مراکز بهداشتی-درمانی کشور ارایه می‌نمایند. بنابراین، عملکرد نامطلوب این افراد به دلیل حساسیت شغلی و ارتباط آن با سلامت افراد جامعه می‌تواند آسیب‌های غیرقابل جبرانی در پی داشته باشد. (لیین^۱ و همکاران، ۲۰۱۳).

تاکنون، پژوهش‌های مختلفی با هدف شناسایی علل عملکرد پایین دانشجویان در داخل و خارج از کشور انجام شده است. مطالعات خارجی عواملی نظیر سطح اجتماعی-اقتصادی پایین، اقلیت‌های قومی، جنس (در برخی از پژوهش‌ها جنس زن و در بعضی دیگر جنس مرد) و داشتن نمرات پایین در دروس اختصاصی (زیست‌شناسی، فیزیک، شیمی، ریاضی و زبان انگلیسی) طی دوره دبیرستان را جزء عوامل مؤثر بر افت تحصیلی دانشجویان دانشگاه‌ها برشمردند. از طرفی، پژوهش‌های داخل کشور که با هدف بررسی علل منجر به افت تحصیلی دانشجویان صورت گرفتند. عواملی نظیر مدت زمان تأخیر در ورود به دانشگاه، سن، جنس، تأهل، استفاده از سهمیه، سکونت در خوابگاه، میزان حضور در کلاس، تفسیر بومی بودن و معدل پایین دیپلم را به عنوان دلایل افت تحصیلی مطرح نمودند (لی^۲ و همکاران، ۲۰۱۷).

کاستا^۳ و همکاران (۲۰۱۷) در مطالعه خود عنوان کرد که افت تحصیلی دانشجویان پزشکی یک مساله بسیار مهم در آموزش پزشکی است که در صورت عدم کنترل موجب پایین آمدن سطح

¹ - Lien

² Lee

³ Costa

علمی پزشکان در سال‌های آینده خواهد شد. این مطالعه با هدف بررسی علل افت تحصیلی در گروهی از دانشجویان پزشکی انجام شده است. در این مطالعه، دانشجویان براساس معدل دانشگاهی و تعداد ترم‌های مشروطی به دو گروه موفق و ناموفق تقسیم شدند. تعداد کل دانشجویان مورد مطالعه ۲۱۵ نفر بودند که از این تعداد براساس معیارهای فوق ۸۲ نفر موفق و ۵۳ نفر ناموفق شناخته شدند. یافته‌ها نشان داد که معدل دوران متوسطه، میزان علاقه به پزشکی و سطح تحصیلی والدین در دانشجویان موفق از دانشجویان ناموفق بالاتر بود. بیش از ۷۵٫۶٪ از دانشجویان موفق دارای منزل شخصی و ۷۱٫۷٪ از دانشجویان ناموفق در خوابگاه زندگی می‌کردند، حدود ۲۸٫۳٪ از دانشجویان ناموفق و تنها ۶٪ از دانشجویان موفق دارای شغل اضافی بوده‌اند. ۴۳٫۴ درصد از دانشجویان ناموفق هیچ برنامه‌ای جهت مطالعه نداشتند. ۵۰٫۱ درصد دانشجویان ناموفق متاهل بوده‌اند در صورتی که تنها ۱۸٫۳٪ از دانشجویان موفق متاهل بوده‌اند. رابطه معنی‌داری بین موفقیت و حضور در کلاس وجود نداشت. با توجه به یافته‌های پژوهش، می‌توان گفت که توجه به عواملی که باعث موفقیت تحصیلی در دانشجویان پزشکی می‌شود امری ضروری بوده و تا زمانی که یک برنامه جامع و نوین برای آموزش پزشکی وجود نداشته باشد مشکل افت تحصیلی همچنان به قوت خود باقی خواهد بود. پال دیویس^۱ (۲۰۱۴)، در دانشگاه ایلونز جنوبی به بررسی اثربخشی آموزش ضمن خدمت در زمینه شایستگی‌های فنی و شغلی پرداخت. این بررسی بر آن بود تا اثربخشی یک برنامه آموزش ضمن خدمت را در زمینه هدف‌هایی که آموزگاران کودکان استثنایی تدوین کرده‌اند، ارزیابی کند. در واقع هدف این تحقیق تعیین این است که هدف‌های آموزشی تدوین شده از جانب آموزگاران تا چه اندازه عملی، از لحاظ فنی مناسب و برنامه‌ریزی شده برای تعمیم هستند. تامپسون^۲ (۲۰۱۴)، به ارزیابی اثربخشی دو رویکرد تدریس هنر (برنامه درسی سنتی کارگاهی و برنامه درسی ضابطه‌مند با روش تدریس علمی)، در سطح مدارس متوسطه در منطقه نورث جورجیا پرداخت. او این دو برنامه را به وسیله روش گروه کنترل با پیش‌آزمون و پس‌آزمون مورد بررسی قرار داد. جامعه آماری او ۳۹ نفر از دانش‌آموزان پایه هفتم بود. بر اساس نتایج تحقیق گروه کنترل نمره بالایی در تفکر خلاق و فعالیت هنری و اشتیاق به برنامه درسی نشان دادند و این بیان‌کننده این موضوع

^۱ -paul.A.K.Davis

^۲ - Thompson

بود که برنامه درسی سنتی کارگاهی یک روش مؤثر برای تدریس مهارت‌های تفکر خلاق می باشد.

بهاء‌لو (۱۳۹۶)، پژوهشی با عنوان "بررسی عوامل مؤثر بر افت تحصیلی درس ادبیات فارسی مقطع متوسطه اول و نحوه جذب فراگیران به این درس در خمینی‌شهر" انجام داد. نمونه پژوهش، تعداد ۳۱۰ نفر از دانش‌آموزان و ۶۳ نفر از دبیران بودند که به شیوه تصادفی انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده، رگرسیون همزمان و روش کیفی مصاحبه و از نرم افزار آماری spss استفاده گردید. نتایج پژوهش نشان داد که از دیدگاه دبیران، عملکرد خانواده، عملکرد دانش‌آموزان و برنامه‌ریزی کتب درسی توانستند معنی‌دار شوند و افت تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی نمایند. و از دیدگاه دانش‌آموزان برنامه‌ریزی محتوای درسی، قوانین حاکم بر مدرسه و عملکرد معلمان از لحاظ آماری معنی‌دار شدند. مصاحبه با دانش‌آموزان نشان داد که استفاده از روش‌های نوین تدریس برای تنوع بخشی به محتوای کتاب، متناسب کردن حجم کتاب، تهیه ابزار مناسب آموزش زبان فارسی در مدارس و استفاده از روش‌های ارزیابی مناسب، از جمله عوامل مؤثر بر جذب دانش‌آموزان هستند. همچنین مصاحبه با دبیران نیز نشان داد که همکاری متقابل خانواده با مدرسه، تقویت رابطه عاطفی بین دانش‌آموز و معلم، بالا بردن و به‌روز بودن اطلاعات معلم و واگذاری تدریس بخشی از کتاب به دانش‌آموزان از جمله عوامل مؤثر بر جذب دانش‌آموزان هستند. طاهری و بهدار (۱۳۹۵) در مطالعه خود عنوان می‌کند که بررسی افت تحصیلی که یکی از مشکلات مهم نظام آموزشی و تربیتی می باشد و همواره از دیدگاه صاحب‌نظران و متخصصین تعلیم و تربیت بدور نبوده است. در این تحقیق سعی شده افت تحصیلی دانش‌آموزان دوره ابتدایی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد و عوامل تاثیر گذار در آن بررسی گردد. در ابتدای موضوع از جنبه‌های مختلف تعریف شده و سپس سه نسبت که در اندازه‌گیری افت تحصیلی بکار میرود بیان شد و بدنبال آن علل داخلی و خارجی که در افت تحصیلی موثرند توضیح داده شد و همچنین عوامل موثری که در کاهش افت و افزایش پیشرفت تحصیلی مؤثر بودند مانند برنامه درسی و کتابهای درسی و مواد آموزشی و تاثیر معلم و روش تدریس معلم بعنوان ابزارهای مهم این افت مورد تحلیل قرار گرفته و در نهایت نتیجه‌گیری و پیشنهادهای راهبردی در ارتباط با جلوگیری یا افت تحصیلی بعنوان راهکارهای علمی بیان شده که

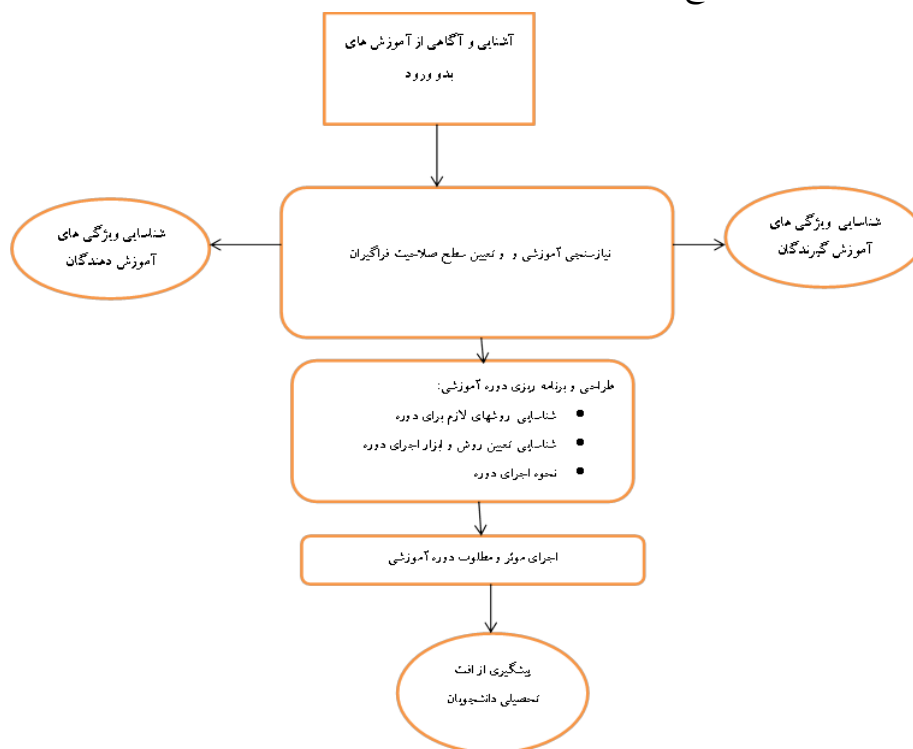
می‌تواند بسیاری از مشکلات افت تحصیلی را از بین ببرد. لولویی و همکاران (۱۳۹۵) در مطالعه خود این چنین عنوان می‌کند که افت تحصیلی دانشجویان همواره یکی از چالش‌های عمده مراکز آموزش عالی و دانشگاه‌ها به شمار می‌رود که می‌تواند به آسیب‌های جدی فردی و اجتماعی منجر شود. هدف پژوهش حاضر بررسی عوامل مؤثر بر افت تحصیلی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه علوم پزشکی کرمان بود. بنابراین می‌توان گفت که عوامل متعددی افت تحصیلی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از این‌رو، برای کاهش آن مشارکت تمامی افرادی لازم است که در امر تحصیل دانشجویان دخیل می‌باشند. ابراهیم زاده و همکاران (۱۳۹۴) در مطالعه خود عنوان می‌کند که افت تحصیلی به معنای عدم موفقیت در تحصیل می‌باشد که در دانشجویان علوم پزشکی از اهمیت خاصی برخوردار است و بصورت بحرانی تری خود را نشان می‌دهد. این مطالعه به منظور بررسی میزان افت تحصیلی و عوامل مرتبط با آن در دانشگاه علوم پزشکی لرستان انجام شده است. در این مطالعه همگروهی، پرونده تحصیلی کلیه ورودی‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ دانشگاه علوم پزشکی لرستان از آموزش کل و معاونت دانشجویی اخذ گردید و اطلاعات جمعیت‌شناختی و سوابق آموزشی در یک چک لیست وارد گردید. افت تحصیلی بر اساس معدل کل نامطلوب، مشروطی، طولانی شدن مدت تحصیل، اخراج و انصراف از تحصیل تعریف گردید و برای مدل‌بندی عوامل مرتبط با آن از رگرسیون لجستیک تحت سطح معناداری ۰/۰۵ استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که بروز تجمعی افت تحصیلی در دانشجویان مورد مطالعه ۱/۲۵٪ بود. در ضمن عوامل مرتبط با افت تحصیلی شامل دانشکده محل تحصیل، دوره تحصیلی، مقطع تحصیلی، فاصله بین مقاطع تحصیلی قبلی و فعلی، جنسیت و محل سکونت بوده اند (P<۰/۰۵). بین بروز افت تحصیلی و سهمیه قبولی ارتباط معناداری مشاهده نگردید. بنابراین، مهمترین گروه‌های در معرض خطر شامل دانشجویان دانشکده پزشکی و بهداشت، دانشجویان دوره شبانه، دانشجویان مقطع کاردانی و دکترای حرفه‌ای، دانشجویان مذکر، دانشجویان دارای فاصله زیاد بین مقاطع تحصیلی و دانشجویان ساکن خوابگاه دانشجویی بوده‌اند؛ لذا پیشنهاد می‌گردد تا این افراد از ابتدای تحصیل به مراکز مشاوره یا اساتید راهنمای آموزشی معرفی گردند و مورد توجه ویژه قرار گیرند. محمودی (۱۳۹۴)، در تحقیقی که تحت عنوان: "بررسی اثربخشی برنامه‌های آموزش ضمن خدمت کارگران صنعت نفت اهواز از دیدگاه کارگران و سرپرستان" انجام داد به این نتیجه رسیده است که آموزش‌های ضمن خدمت تغییر مطلوبی در روش انجام

کار در کارگران به وجود آورده، نیازهای آموزشی کارگران را از نظر سازمان تأمین نموده و موجب رضایت خاطر و ارتقاء بهره‌وری کارکنان شده است. هم‌چنین دوره‌های آموزشی موجب کاهش صدمات و آسیب‌ها ناشی از کار شده است و در مجموع اثربخشی آموزش‌های ضمن خدمت را تأیید نموده است.

یکی از راه‌کارهای مناسب که می‌تواند از بروز مشکل افت تحصیلی دانشجویان در مراحل اولیه پیشگیری کند، آموزش در بدو ورود دانشجویان است. در صورتی که دانشگاه در بدو ورود دانشجویان، آموزش‌هایی در خصوص آشنایی با قوانین و مقررات دانشگاه، آشنایی با محیط دانشگاه در مقایسه با محیط مدرسه، آشنایی با مراکز و نهادهای مختلف فعال در دانشگاه (نظیر امور دانشجویی، امور خوابگاه‌ها، غذاخوری، اتوماسیون اداری دانشگاه، مراکز و امکانات ورزشی، مراکز درمانی، مراکز مشاوره و...)، ایجاد تصویری روشن از آینده‌کاری از طریق معارفه افراد موفق فارغ‌التحصیل از دانشگاه، نحو تعامل با استاد، نحو تعامل با جنس مخالف، نحو تعامل با دانشجویان هم‌ورودی و ورودی‌های بالاتر در خوابگاه‌های دانشجویی و کلاس درس، دوری از اعمال منافی اخلاق و عفت، دوری از دخانیات و... در قالب دوره آموزشی بدو ورود اجرا کند، دانشجویان از همان ابتدا، آداب صحبت با استاد، هم‌کلاسی‌ها و جنس مخالف را آموخته و از سوی دیگر با قوانین و مقررات دانشگاه آشنا شده و از مشکلاتی که در این زمینه‌ها متوجه دانشجویان ناآگاه جدیدالورود می‌باشد، دور می‌شوند و از این طریق احتمال ایجاد افت تحصیلی در دانشجویان کاهش می‌یابد. بنابراین، زمان اجرای این دوره آموزشی، طول دوره آموزشی، محتوای مطالب آموزشی، روش یاددهی و یادگیری، اهداف دوره آموزشی، سیستماتیک بودن نحو آموزش می‌تواند بر اثر گذاری این دوره تأثیرگذار باشد (طاهری و بهدار، ۱۳۹۵).

با توجه به مسائل مطرح شده و هم‌چنین اهمیت موضوع، این پژوهش بر آن است مدلی را در زمینه چگونگی تأثیرگذاری برگزاری یک دوره آموزشی بدو ورود در پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان دندان‌پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی، طراحی، تبیین و آزمون نماید به عبارت ساده‌تر در پی پاسخگویی به این سوال اساسی هستیم که آیا ارائه الگوی اجرای دوره‌های آموزش بدو ورود در راستای پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی موثر است؟

شکل (۱) مدل مفهومی عوامل و متغیرهای اثرگذار بر ارائه الگوی اجرای دوره‌های آموزش بدو ورود در راستای پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی را نشان می‌دهد. ابتدا کوشش شد تا با مطالعه کامل ادبیات تحقیق، ابعاد و مؤلفه‌های مدل تحقیق و شاخصهای مرتبط - همراه با منابع و مأخذ آن‌ها - احصا شود که در نتیجه هفت مولفه استخراج گردید.

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

فرضیه تحقیق

اجرای دوره‌های آموزش بدو ورود بر پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیرگذار است.

فرضیات ویژه

۱. آشنایی و آگاهی از آموزش های بدو ورود بر نیازسنجی آموزشی و تعیین سطح صلاحیت فراگیران در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیرگذار است.

۲. نیازسنجی آموزشی و تعیین سطح صلاحیت فراگیران بر شناسایی ویژگی‌های آموزش گیرندگان در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیر گذار است.
۳. نیازسنجی آموزشی و تعیین سطح صلاحیت فراگیران بر شناسایی ویژگی‌های آموزش دهندگان در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیر گذار است.
۴. نیازسنجی آموزشی و تعیین سطح صلاحیت فراگیران بر طراحی و برنامه ریزی دوره آموزشی در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیر گذار است.
۵. طراحی و برنامه ریزی دوره آموزشی بر اجرای موثر و مطلوب دوره آموزشی در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیر گذار است.
۶. اجرای موثر و مطلوب دوره آموزشی بر پیشگیری از افت تحصیلی در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیر گذار است.

روش تحقیق

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش پیمایشی می باشد. نظر به اینکه پژوهش حاضر درصدد است تا از طریق ریشه‌یابی و شناسایی ارائه الگوی اجرای دوره‌های آموزش بدو ورود در راستای پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان، راهکارها و توصیه‌هایی را در راستای حداقل کاستن از این موانع و چالشهای مذکور ارائه دهد، از این رو در چارچوب پژوهشهایی از نوع کاربردی قرار می گیرد. از جهت دسته بندی‌های تحقیق براساس روش، پژوهش حاضر از نوع تحقیقات توصیفی از نوع پیمایشی است. به عبارت دیگر، تحقیق توصیفی است چون درصدد شناخت چگونگی وجود پدیده‌ها و عوامل اثرگذار ارائه الگوی اجرای دوره‌های آموزش بدو ورود در راستای پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان است و پیمایشی است چون از طریق نظرسنجی و مراجعه به دیدگاه‌های دانشجویان، چگونگی ارائه الگوی اجرای دوره‌های آموزش بدو ورود در راستای پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان بررسی می نماید. جامعه آماری پژوهش حاضر، کلیه مدیران و کارشناسان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی که در فرآیند آموزش بدو خدمت دانشجویان این دانشگاه دخیل می باشند به تعداد ۱۲۱ نفر می باشد. با توجه به حجم اندک جامعه آماری در تحقیق حاضر از روش سرشماری استفاده شده است و همه ۱۲۱ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شده اند. بدین ترتیب که مجموعه نمونه‌های انتخابی به نسبت تعداد جامعه آماری هر بخش بین آنها توزیع شده است و تعداد نمونه اختصاص یافته به

هر بخش به روش سرشماری میان آنها توزیع شده است. در پرسشنامه پژوهش از دو دسته سؤال استفاده شده است. بخش اول آن مربوط به جمعیت شناختی است و از این طریق اطلاعات مربوط به جنسیت، سطح تحصیلات، سن، سابقه کار، سطح سازمانی و رشته تحصیلی پاسخ دهندگان به دست آمده است. بخش دوم پرسشنامه با ۵۲ پرسش تشکیل یافته است که به تفکیک، ابعاد تحقیق را مورد پرسش قرار داده است. محقق به منظور سنجش روایی پرسشنامه تحقیق از روش اعتبار قضاوتی استفاده نموده است بدین ترتیب که پرسشنامه اولیه بین تعدادی از صاحب‌نظران و متخصصان از جمله اساتید راهنما و مشاور توزیع و طی چند مرحله نظرات اصلاحی آنان در پرسشنامه اعمال گردید به نحوی که پرسشنامه نهایی حاصل اجماع نظر همه این متخصصین بوده است. همچنین ناگفته نماند با عنایت به این که کلیه مؤلفه‌ها و شاخص‌های تشکیل دهنده پرسش‌ها از ادبیات و نظریه‌های مرتبط به دست آمد. از این رو روایی سازه نیز در پژوهش حاضر رعایت شده است و در واقع ابزار اندازه‌گیری (پرسشنامه) با نظریه‌هایی که آزمون بر محور آن‌ها تدوین شده است، تناسب دارد. در بحث پایایی تعداد ۳۰ پرسشنامه به تصادف بین نمونه‌های آماری توزیع و آلفای کرونباخ آن محاسبه گردید. بر اساس رابطه آلفای کرونباخ، میزان آلفای محاسبه شده کل برابر با ۰/۹۴ محاسبه گردید که میزان آن بالاتر از ۰/۷ است و این مؤید پایایی پرسشنامه است. هرچند برای قسمت‌های مختلف پرسشنامه به تفکیک نیز این مقدار بدست آورده شد که همگی مورد تایید بوده اند.

یافته‌ها

در ذیل ابتدا به تحلیل داده‌های جمعیت شناختی تحقیق پرداخته و سپس فرضیه‌های آماری را مطرح و نتایج حاصل از پردازش رانشان داده و نتیجه‌گیری می‌نماییم. توزیع فراوانی تعداد ۱۲۱ نمونه حسب میزان تحصیلات آنها، مطابق جدول (۱) می‌باشد.

جدول ۱. توزیع فراوانی و درصد نمونه‌های مورد مطالعه بر اساس میزان تحصیلات

تحصیلات	فراوانی	درصد
فوق دیپلم	۲	۱,۶
لیسانس	۲۹	۲۳,۹
فوق لیسانس	۴۱	۳۳,۸
دکتری	۴۹	۴۰,۴
جمع	۱۲۱	۱۰۰

همانطوریکه بیان گردید با مطالعه کامل ادبیات تحقیق، ابعاد و مؤلفه‌های مدل تحقیق مربوط به ارائه الگوی اجرای دوره‌های آموزش بدو ورود در راستای پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی شناسایی گردید سپس شاخص‌های مرتبط هر یک از ابعاد از منابع مستخرج گردید که متناسب با آنها پرسش‌نامه تحقیق آماده شد در جدول (۲) شاخصهای شاخص‌های مرکزی و پراکندگی مؤلفه‌ها و ابعاد مساله بعد از گردآوری پرسش‌نامه‌ها نشان داده شده است.

جدول ۲. شاخص‌های مرکزی و پراکندگی مؤلفه‌ها

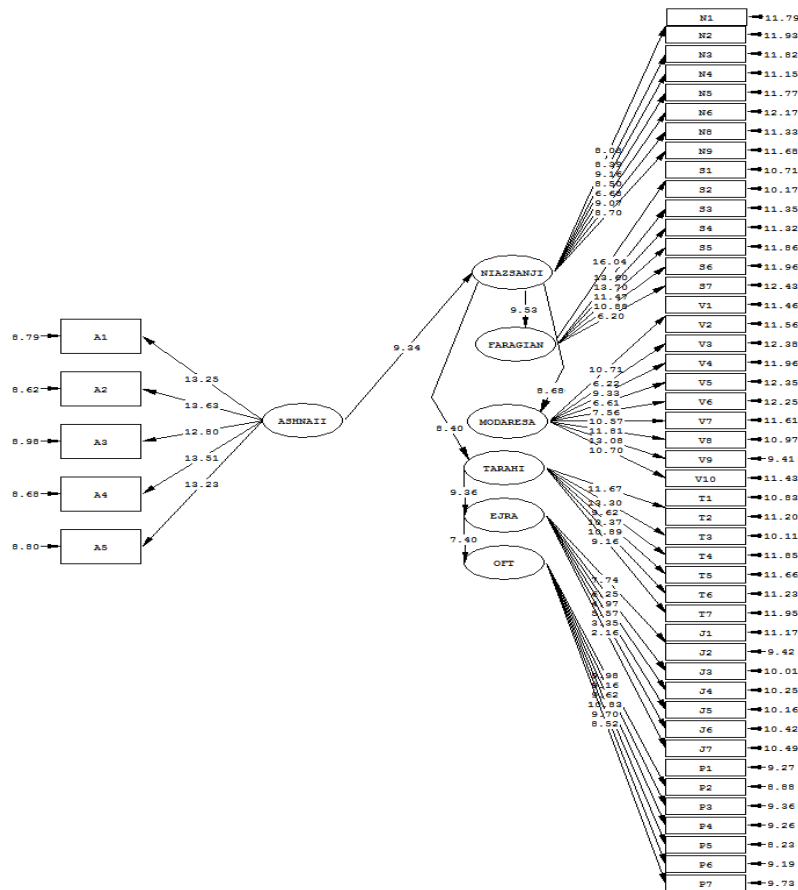
مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب پراکندگی
نیازسنجی آموزشی و تعیین سطح صلاحیت فراگیران	۳/۲۸	۰/۷۲	۰/۱۹
شناسایی ویژگی‌های آموزش گیرندگان	۳/۴۲	۰/۶۹	۰/۱۸
شناسایی ویژگی‌های آموزش دهندگان	۳/۱۶	۰/۷۵	۰/۱۸
طراحی و برنامه ریزی دوره آموزشی	۳/۷۵	۰/۶۳	۰/۱۶
اجرای موثر و مطلوب دوره آموزشی	۴/۱۱	۰/۷۱	۰/۱۸
آشنایی و آگاهی از آموزش‌های بدو ورود	۳/۸۹	۰/۸۴	۰/۱۷
پیشگیری از افت تحصیلی	۳/۰۶	۰/۷۲	۰/۱۵

به منظور استفاده از آزمون‌های پارامتریک در تحلیل داده‌های پژوهش، این داده‌ها باید دارای شرط نرمال بودن توزیع متغیرها باشند که این فرض با استفاده از آزمون کولموگروف اسمیرنف مورد تحلیل قرار گرفته است. سطح معنی داری همه متغیرها مطابق جدول (۳) بزرگتر از سطح آزمون یا خطا (۰,۰۵) می باشد بنابراین توزیع همه متغیرها نرمال است لذا می توان از آزمون پارامتریک معادلات ساختاری استفاده نمود.

جدول ۳. آماره‌های مربوط به آزمون کولموگروف اسمیرنف

متغیر	مقداره کولموگروف اسمیرنف	سطح معنی داری	نتیجه
نیازسنجی آموزشی و تعیین سطح صلاحیت فراگیران	۴,۳۱۵	۰,۲۴۷	نرمال است
شناسایی ویژگی‌های آموزش گیرندگان	۳,۱۲۹	۰,۳۹۹	نرمال است
شناسایی ویژگی‌های آموزش دهندگان	۲,۷۴۵	۰,۷۶۲	نرمال است
طراحی و برنامه ریزی دوره آموزشی	۳,۹۴۱	۰,۶۴۶	نرمال است
اجرای موثر و مطلوب دوره آموزشی	۲,۸۱۷	۰,۳۱۱	نرمال است
آشنایی و آگاهی از آموزش‌های بدو ورود	۳,۴۱۸	۰,۴۷۸	نرمال است
پیشگیری از افت تحصیلی	۳,۴۱۸	۰,۱۴۹	نرمال است

مدل نهایی تحقیق بر اساس متغیرهای اصلی تحقیق و معیارهای هر کدام در شکل (۲) مشخص شده است. این مدل با اقتباس از برون داد نرم افزار لیزرل ترسیم شده است.

شکل ۲. آماره معناداری نتایج تأیید مدل نهایی تحقیق

بر اساس مدل نهایی، به وضوح دیده می‌شود که رابطه بین تمامی مولفه‌ها مثبت و معنادار است. بنابراین مدل نهایی تحقیق تأیید می‌گردد. جهت برازش مدل ساختاری فرضیه اصلی تحقیق، از تعدادی از شاخص‌های نیکوئی برازش استفاده شده است. جدول (۴) نشان می‌دهند که الگوی مفهومی پژوهش جهت تبیین و برازش از وضعیت مناسبی برخوردار است.

جدول ۴. شاخص‌های نیکوئی برازش

NFI= 0.9 CFI= 0.93 IFI= 0.91 RMR=0 GFI= 0.76 RMSEM= 0.000 P-Value= 0.002

بر اساس نتایج بدست آمده در این مرحله می‌توان فرضیات پژوهش را مورد بررسی قرار داد در جدول (۵) فرضیات از حیث تأیید و یا عدم تأیید مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

جدول ۵. خلاصه نتایج فرضیه‌های تحقیق

فرضیه	تی	نتیجه	ضریب
	مشاهده شده		β استاندارد شده
فرضیه اصلی: اجرای دوره‌های آموزش بدو ورود بر پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیرگذار است.	تحلیل مسیر	تایید فرضیه	۰/۴۱۹ ^{**}
۱. آشنایی و آگاهی از آموزش های بدو ورود بر نیازسنجی آموزشی و تعیین سطح صلاحیت فراگیران در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیرگذار است.	۹,۳۴	تایید فرضیه	۰/۳۳۹ ^{**}
۲. نیازسنجی آموزشی و تعیین سطح صلاحیت فراگیران بر شناسایی ویژگی های آموزش گیرندگان در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیرگذار است.	۹,۲۷	تایید فرضیه	۰/۲۴۵ ^{**}
۳. نیازسنجی آموزشی و تعیین سطح صلاحیت فراگیران بر شناسایی ویژگی های آموزش دهندگان در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیرگذار است.	۸,۶۸	تایید فرضیه	۰/۲۹۹ ^{**}
۴. نیازسنجی آموزشی و تعیین سطح صلاحیت فراگیران بر طراحی و برنامه ریزی دوره آموزشی در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیرگذار است.	۸,۴۰	تایید فرضیه	۰/۳۰۱ ^{**}
۵. طراحی و برنامه ریزی دوره آموزشی بر اجرای موثر و مطلوب دوره آموزشی در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیرگذار است.	۹,۳۶	تایید فرضیه	۰/۲۴۹ ^{**}
۶. اجرای موثر و مطلوب دوره آموزشی بر پیشگیری از افت تحصیلی در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیرگذار است.	۷,۴۰	تایید فرضیه	۰/۳۶۴ ^{**}

به منظور تعیین مقدار تبیین شونده‌گی متغیرها از آزمون رگرسیون خطی چندگانه بهره گرفته شده است. انجام آزمون رگرسیون منوط به سه پیش فرض نرمال بودن داده‌ها، استقلال خطاها و نرمال بودن توزیع خطاها با میانگین صفر می‌باشد در رگرسیون چندگانه؛ به جز مفروضات بالا، باید از عدم هم‌خطی بین متغیرهای مستقل نیز اطمینان حاصل گردد. هم‌خطی وضعیتی است که نشان می‌دهد، یک متغیر مستقل تابعی خطی از سایر متغیرهای مستقل است. اگر هم‌خطی در یک معادله رگرسیون بالا باشد، بدین معنی است که بین متغیرهای مستقل همبستگی بالایی وجود دارد. برای آزمون هم‌خطی بودن متغیرهای مستقل، می‌توان از آماره‌های تیلرانس و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده نمود. نحوه قضاوت در مورد این آماره‌ها به شرح زیر است:

- اگر $VIF > 10$ باشد؛ باید هم‌خطی بودن مدل را مقایسه کرد.
- اگر $VIF > 1$ باشد؛ ممکن است رگرسیون اریب‌دار باشد.
- اگر $Tolerance < 0.01$ باشد، یک مسئله جدی وجود دارد.
- اگر $Tolerance < 0.02$ باشد، یک مسئله حاد وجود دارد.

جدول ۶. میزان تبیین شونده‌ی متغیرها

متغیرها	ضریب β استاندارد شده	Sig رگرسیون	مقدار VIF	مقدار Tolerance
فرضیه اصلی: اجرای دوره‌های آموزش بدو ورود بر پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیر گذار است.	۰/۴۱۹ ^{**}	۰/۰۰۰	۳/۴۵	۰/۱۸۰
۱. آشنایی و آگاهی از آموزش های بدو ورود بر نیازسنجی آموزشی و تعیین سطح صلاحیت فراگیران در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیر گذار است.	۰/۳۳۹ ^{**}	۰/۰۰۰	۴/۶۱۲	۰/۰۸۱
۲. نیازسنجی آموزشی و تعیین سطح صلاحیت فراگیران بر شناسایی ویژگی های آموزش گیرندگان در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیر گذار است.	۰/۲۴۵ ^{**}	۰/۰۰۰	۲/۵۴۷	۰/۸۳۷
۳. نیازسنجی آموزشی و تعیین سطح صلاحیت فراگیران بر شناسایی ویژگی های آموزش دهندگان در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیر گذار است.	۰/۲۹۹ ^{**}	۰/۰۰۰	۳/۳۱۹	۰/۴۷۸
۴. نیازسنجی آموزشی و تعیین سطح صلاحیت فراگیران بر طراحی و برنامه ریزی دوره آموزشی در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیر گذار است.	۰/۳۰۱ ^{**}	۰/۰۰۰	۳/۲۱۴	۰/۶۵۴
۵. طراحی و برنامه ریزی دوره آموزشی بر اجرای موثر و مطلوب دوره آموزشی در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیر گذار است.	۰/۲۴۹ ^{**}	۰/۰۰۰	۳/۱۸۹	۰/۳۹۷
۶. اجرای موثر و مطلوب دوره آموزشی بر پیشگیری از افت تحصیلی در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیر گذار است.	۰/۳۶۴ ^{**}	۰/۰۰۰	۳/۴۱۷	۰/۲۷۴

بحث و نتیجه گیری

دیدگاه ساختاری بر این قاعده استوار است که نظام فرهنگی بر دیگر بخش های اجتماعی کنترل داشته و شناخت و ترسیم تغییرات در آموزه‌ها (افت یا پیشرفت تحصیلی) در هر جامعه آماری با توسل به ردیابی تحولات آموزشی ساختمانند ممکن می شود. نکته قابل توجه در این استنباط نهفته است که اگر ما قائل به فهم تغییرات آموزشی هستیم، لاجرم بایستی به عرصه تحولات فرهنگی جامعه رجوع کنیم. لذا تحلیل مسائل دانشجویی جامعه تنها در درک واقع بینانه دگرگونی های آموزشی در تمامی عرصه‌ها، مستوجب تعمیم پذیری ادراک ما از تحولات آموزشی در بین دانشجویان محسوب می شود. از آنجائی که پذیرش درونی آموزه‌های نظام آموزشی، قوام و دوام بیشتری دارد. لذا هرگونه تغییر در فرآیند نهادینه کردن آموزه‌های عینی

در نتیجه دوگانگی رفتاری جامعه می‌تواند از شدت بیشتری برخوردار باشد. اگر تصمیمات کلان آموزشی به ایجاد وفاق اجتماعی در درون نظام آموزشی نینجامد، آن دسته از دانشجویانی که در آستانه پذیرش آموزه‌های فرهنگی جامعه هستند را دور ساخته و ناخواسته هزینه‌های مضاعفی را برای درونی کردن مجدد این آموزش‌ها بر نظام آموزشی تحمیل خواهد کرد و اگر متولیان امر در فرآیند نهادینه سازی موفق نشوند به یکی از تجارب ناموفق در جلب نظر جوانان خواهد انجامید و آنگاه نه تنها ما شاهد کاهش افت تحصیلی نخواهیم بود بلکه ممکن است ابعاد افت تحصیلی در سطوح نظام آموزش عالی نیز متکثر شود.

تربیت نیروی انسانی کارآمد و مؤثر از جمله وظایف اصلی دانشگاه‌ها به حساب می‌آید. دانشگاه‌ها هر ساله دانشجویان جدیدالورود را پذیرش و دانشجویانی را نیز فارغ‌التحصیل می‌کنند، که در این چرخه مستمر توجه به کیفیت آموزشی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. از این رو، افزایش کیفیت نظام آموزشی به عنوان اثرگذارترین عامل در توسعه کشورها محسوب می‌شود. چرا که دانشجویان به واسطه موفقیت در تحصیل به موقعیتی دست می‌یابند که از حداکثر نیروی درونی و بیرونی خود برای دست‌یابی به اهداف آموزش عالی استفاده نموده، شرایط لازم را برای زندگی اجتماعی موفق کسب می‌نمایند. این در حالی است که عدم موفقیت در تحصیل زمینه‌ساز مشکلات فردی و اجتماعی عدیده و انحراف از دستیابی به اهداف سیستم آموزشی خواهد شد. در این خصوص افت تحصیلی دانشجویان یکی از مشکلات عمده مراکز آموزش عالی کشور است که نه تنها باعث اتلاف وقت و هزینه‌های جاری این مراکز می‌شود، بلکه باعث ایجاد مسایل و مشکلات روحی- روانی، خانوادگی و اجتماعی برای دانشجویان نیز می‌شود (کرمی و زرافشانی، ۱۳۹۲).

افت تحصیلی به معنی عدم موفقیت در تحصیل است و با معیارهای مختلفی نظیر مشروطی، تکرار درس، طولانی شدن مدت تحصیل، اخراج، انصراف و ترک تحصیل قابل بررسی می‌باشد. افت تحصیلی فراتر از یک مسأله شخصی در نظر گرفته می‌شود که می‌تواند پیامدهای اقتصادی، اجتماعی، فردی، روانی و خانوادگی متعددی را به دنبال داشته باشد. با توجه به این که سرانه تحصیلات در ایران از لحاظ اقتصادی بر اساس درآمدهای ملی است، افت تحصیلی می‌تواند از نظر اقتصادی بار بزرگی را بر جامعه تحمیل کند. از لحاظ اجتماعی نیز عملکرد پایین تحصیلی دانشجو می‌تواند منجر به تولید نیروی متخصص ناکارآمد و در نهایت، خدمات با

کیفیت پایین تر و عدم تأمین رفاه مردمان کشور شود. از لحاظ فردی نیز پدیده افت تحصیلی برای دانشجویان مشکلاتی نظیر شکست اقتصادی، ارتباط نامناسب با محیط پیرامون و کاهش اعتماد به نفس در اجتماع را به دنبال دارد (کیلی و باور^۱، ۲۰۱۴).

با توجه به این که نتایج آزمون معادلات ساختاری و رگرسیون فرضیه اصلی تحقیق نشان می دهد اجرای دوره های آموزش بدو ورود بر پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تاثیر گذار است. لذا موارد ذیل می تواند در پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان پیشنهاد گردد:

✓ بکارگیری مدرسان متخصص و شناخت ویژگی های مدرسان بر پیشگیری از افت تحصیلی و بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان

✓ مطالعه و توجه به تفاوت های فردی و روانشناختی آموزش گیرندگان

✓ مناسب بودن محیط آموزشی و طراحی و برنامه ریزی مناسب دوره آموزشی

✓ اطلاع دانشجویان از قوانین و مقررات این دوره ها و آشنایی و آگاهی از آموزش های بدو ورود

✓ نیازسنجی آموزشی و دریافت نظرات دانشجویان و مشارکت با آن ها در برگزاری این دوره ها

✓ توجه به استعداد ها و بنیه های علمی دانشجویان قبل از برگزاری و حین اجرای دوره ها.

منابع

چانگ، بی (۱۳۷۳)، **استراتژی توسعه آموزش از راه دور**، برگزیده مقالات پژوهش و توسعه در آموزش از راه دور، مترجم فتحعلی خانی، آزاده. تهران: دانشگاه پیام نور.

دراکسلر، الکساندر. وادی، حداد (۱۳۸۴)، **فناوری برای آموزش: قابلیت ها، پارامترها و چشم اندازها**، ترجمه محمدرضا سرکار آرنانی و علی رضا مقدم، تهران: نشر نی.

عابد زاده زواره، محمد صادق (۱۳۷۴)، **بررسی میزان تأثیر دو روش آموزش به روش های کارگاهی و غیر حضوری بر میزان آگاهی، نگرش و عملکرد بهورزان شهرستان های اردستان و نائین در مورد تغذیه کودکان زیر دو سال**. پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه تربیت مدرس.

علی احمدی، علیرضا. بیگ زاده، محمد رضا (۱۳۸۱)، نقش شبکه های اطلاع رسانی و فناوری های چند رسانه ای در ارتقای سطح علمی و فنی کشور ها. **فصلنامه علمی و پژوهشی شریف**، سال ۱۸.

¹ Kelly and Bauer

فراهانی، ابوالفضل (۱۳۸۰)، نقش خود آموزی و مطالعه مستقل در یادگیری درس های تربیت بدنی، **فصلنامه المپیک**، سال نهم، شماره ۳ و ۴.

فراهانی، ابوالفضل (۱۳۸۰)، مقایسه عملکرد تحصیلی دانشجویان تربیت بدنی نظام آموزش حضوری با راه دور و ارائه الگوی برنامه ریزی تربیت بدنی از راه دور. پایان نامه دکتری، دانشگاه تربیت مدرس.

هادی، امید. آسیان، حسینعلی (۱۳۸۱)، بررسی آراء و نظریات مدیران و معلمان مدارس راهنمایی مشهد، تربیت جام در مورد تأیید آموزش های ضمن خدمت کوتاه مدت بر کارایی معلمان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.

نصیری، فهیمه (۱۳۸۴)، امکان سنجی استقرار نظام آموزش ضمن خدمت در وزارت آموزش و پرورش کشور. پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه تربیت مدرس.

هرگنجان، بی. آر. و السون، متیو اچ. (۱۳۸۳)، مقدمه‌ای بر نظریه‌های یادگیری. ترجمه علی اکبر سیف. تهران، نشر دوران.

Costa Evandro B., Balduino Fonseca Marcelo, Almeida Santana Fabrisia Ferreirad, Araújo Jilson Regod (2017) Evaluating the effectiveness of educational data mining techniques for early prediction of students' academic failure in introductory programming courses, **Computers in Human Behavior**, 73, 247-256.

Lee Wincy Wing Sze (2017) Relationships among grit, academic performance, perceived academic failure, and stress in associate degree students, **Journal of Adolescence**, 60, 148-152.

Marshall, S. & Mitchell, G. (2015). **E-Learning Process Maturity in the New Zealand Tertiary Sector**. Paper presented at the EDUCAUSE in Australasia 2005 Conference: Auckland, April 5- 8.

Kelly, T. & Bauer D. (2014). Managing Intellectual capital via e-learning at Cisco, C. Holsapple (Ed.). **Handbook on knowledge management 2: Knowledge directions**, Springer, Berlin, Germany: 511-532

Lien, N. H. & Kao, S. L. (2013). The Effects of Service Quality Dimensions on Customer Satisfaction Across Different Service Types: Alternative Differentiation As a Moderator. **Advances in Consumer Research**, 35: 522-526

Zhang, Aixiu. (2003), **Transactional Distance in Web Based College Learning Environments: Toward Measurement and Theory Construction**, Doctorate Thesis, Virginia Commonwealth University.